

Festival je zaključila svečana podelitev nagrad. To pa je seveda neizčrpna tema za razgovore in dvoboje in kot vsako leto bo tudi letos nekaj mesecev posvečenih tej temi. Tudi to je motiv naše kinematografije in morebiti se bo iz tega motiva kdaj v bodočnosti rodila vesela komedija. Slovenski delež na listi nagrad je precejšen in v danih relacijah tudi zaslužen. Žal pa seznam nagrad kazijo nekateri kompromisi, ki so verjetno nastali zaradi upoštevanja producentskih konstelacij v naši kinematografiji. Deseti filmski festival je potrdil prepričanje, da se jugoslovanski film vrti v začaranem krogu konformizma, jalovih tem in neprepričljivih evokacij zgodovinskih dogodkov. Razen nekaterih častnih izjem je gospodarila na platnu konfekcija po »jus« standardih ali kakor se že temu pravi v industrijski proizvodnji. Betežen in utrujen, brez duše in brez ideje se opoteka domači film med osatom in čermi bančnih predpisov in zakonov tržišča. In tako bo vse dotlej, dokler bo film kot kulturna dejavnost podvržen načelom komercializirane proizvodnje in nesolidne trgovine.

Stara legenda pravi, da so Vespazijanovo areno ali Divić grad sezidale v eni sami noči vile, ki so z istrskih hribov znosile v Pulj kamnite bloke. Toda svojega dela niso mogle dokončati, ker jih je prehitela zora. Zdaj pa čaka v nedokončani areni jugoslovanski film na svoje vile iz Divić grada, da bi mu s svojimi čudežnimi in mističnimi rokami pomagale in vlile njegovim avtorjem moči, znanja in poguma.

Jernej Božiček

PODKUPOVATI ALI PODKUPOVAN BITI

Dogodek:

Na tiskovni konferenci v času letošnjega puljskega festivala je generalni direktor Avala-filma iz Beograda Ratko Dražević javno, *pro foro externo* izjavil, da je podkupoval nekatere filmske kritike in tako vplival na vsebino njihovih ocen.

Posledice I. stopnje:

Prisotni novinarji (nekaj desetih jih je bilo) so na izjavo Ratka Draževića ostro reagirali in zahtevali, naj pove imena podkupljenih filmskih kritikov. Njihovi zahtevi Ratko Dražević ni ugodil in tiskovna konferenca se je spremenila v ostre besedne dvoboje in spopade pod vročim puljskim soncem.

Posledice II. stopnje:

Vjesnik u srijedu, *Telegram*, *NIN*, *Delo* in drugi časopisi so objavili poročila in vesti o puljskem škandalu in zahtevali pojasnila od Avala-filma. Ta in njegov direktor molčita kar naprej.

Posledice III. stopnje:

Predsedstvo Zveze novinarjev Jugoslavije je na svoji redni seji 7. septembra 1965 obravnavalo puljski škandal in sklenilo: a) »da direktorju Avala-filma Ratku Draževiću pošlje pismo s prošnjo, naj predloži imena vseh novinarjev, ki jih je podkupoval, in ustrezno dokazno gradivo, na podlagi katerega bi lahko ukrepalo častno razsodišče Zveze novinarjev«; b) »da v primeru, če na svojo zahtevo ne dobi imen in dokaznega gradiva, ukrene vse potrebno za zaščito profesionalnih interesov svojih članov«.

*

* *

Moralno vprašanje I. stopnje:

Razrešiti bo treba problem: ali je bolj nemoralno podkupovati ali pa se dati podkupovati.

Moralno vprašanje II. stopnje:

Kako je mogoče, da vodi kulturno ali kakršno koli ustanovo nekdo, ki podkupe kritiko in se s tem še javno hvalisa?

Moralno vprašanje III. stopnje:

Kakšno je — če je res tako, kot kaže — npravno zdravje naše filmske kritike in časopisov, ki objavljajo kupljeno in podkupljeno kritiko?

♂

FRONTALNI NAPAD

Naj človek še tako vneto gleda, da bi našel kakršne koli dokaze za Potokarjevo tezo o Zidarjevi pisateljski nemoči, jih kljub temu ne najde: anatema nad mladim pisateljem je bila kategorično izrečena in člankarju* moramo brezpogojno verjeti kar takoj, saj nam mora biti njegova moralna zavzetost za usodo slovenske književnosti dovoljšno jamstvo za njegove suverene sodbe. »Ne prvi ne drugi Zidarjev tekst nista ne vsebinsko ne po obdelavi... vredna literarnega imena.« To je vse, kar pribije naš kritik. Precej poguma je moralo botrovati takemu dejanju, saj smo bili doslej le navajeni, da se estetske sodbe podpro z argumenti; zdaj je zapihal nov veter in pojavil se je, kot ga avtor sam označuje, tako imenovani »frontalni napad«, za katerega niso več zaželeni utrudljive kritične preiskave. Dokazi niso več potrebni, velja le udarna beseda. Stara, zaprašena literarna konvencija je pogumno zavržena.

Treba je dodati: ni docela izključeno, da Potokar z jezikovnimi pripombami daljnosežno anticipira estetsko sodbo o Zidarjevih delih. Zakaj treba je priznati, da so na primer sila pomembne njegove misli o slovenskem namenilniku in slovenskem šolniku, ki da mora dobro poznati slovnico, le da je pisec v preveliki gorečnosti spregledal, da navedene napake niso napake, kar pa menda ni posebno važno; važen je poduk, ki ga naš veliki prevajalec in vneti ljubitelj »naše lepe besede«, Tone Potokar, daje mlademu in neposvečenemu pisatelju Pavletu Zidarju.

Tudi načelni pomisleki glede srbohrvatizmov so tehtni. Resda uporablja Zidar popačene izposojenke tedaj, kadar želi označiti situacijo in kadar označuje svoje junake, vendar previdnost je mati modrosti in je vedno na mestu; pri mladem človeku velja grozeče privzdigniti prst takrat, kadar je še čas.

Kaj pa tujke? Tudi te vznemirjajo Potokarja, da navrže nekaj modrosti, znane iz šolskih knjig za naše male. Zakaj Zidar uporablja izraze kot na primer špaga, glaž, šnopc, komiji in podobno, resda zgolj zato, da pričara svojevrstno barvo okolja, vendar, kaj hočemo, držimo se previdno pravil, da podpremo njihovo veljavo. Red vendar mora biti in pregledni predalčki so tako lepa in koristna stvar.

Nekaj jezikovnih prestopkov mladega avtorja, ki ga je sicer naša javnost tako lepo sprejela, smo našli. Res je, iz literarne zgodovine sicer

* Tone Potokar, Čez vsako mero, Delo, 20. avgusta 1965, str. 5.